

vrijdag

27.11.2015

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Lieven Van Ael

deFilharmonie & Brussels Jazz Orchestra

Dansmuziek tussen klassiek en jazz

CONCERTGEBOUW BRUGGE

concertmeester

Lisanne Soeterbroek

eerste viool

Eric Baeten
Nana Hiraide
Yuko Kimura
Claire Lechien
Sihong Liang
Mara Mikelsone
Christophe Pochet
Natalia Tessak
Guido van Dooren
Lev Adamov
Quentin Debroyer
Bart Lemmens
Noémi Tiercet
Alexandra Van Beveren
Eva Vermeeren

tweede viool

Miki Tsunoda
Frederic Van Hille
Xu Han
Liesbeth Kindt
Ilse Pasmans
David Perry
Lydia Seymortier
Marjolijn Van der Jeught
Maartje Van Eggelen
Anna Buevich
Luce Caron
Julia Didier
Judith Peersman
Floris Uytterhoeven

altviool

Sander Geerts
Barbara Giepner
Wieslaw Chorosinski
Krzysztof Kubala
Luis Damian Ortiz Garcia
Bart Vanistendael
Lisbeth Lannie
Alexander Pavtchinskii
Nina Poskin
Jasmien Van Hauthem
Chiharu Kurosawa
NN

cello

Marc Vossen
Dieter Schützhoff
Birgit Barrea
Diego Liberati
Maria Mudrova
Liesemarie Beelaerts
Joyce Kuipers
Karen Schudde
Bart Verhaeghe
Herlinde Verheyden

contrabas

Christian Vander Borght
Tadeusz Bohuszewicz
Julita Fasseva
Jeremiusz Trzaska
Hekuran Bruci
Aykut Dursen
Tom Fiorini
Vadzim Malneu

fluit

Aldo Baerten
Peter Verhoyen
Blaz Snoj

hobo

Eric Speller
Sébastien Vanlerberghe
Dimitri Mestdag

klarinet

Benjamin Dieltjens
Ria Moortgat
Benoît Viratelle

fagot

Graziano Moretto
Bruno Verrept
Tobias Knobloch

hoorn

Michaela Buzkova
Koen Cools
Morris Powell
Koen Thijs

trompet

Alain De Rudder
Luc Van Gorp
Steven Verhaert

trombone

Bart Van Nieuwenhuyze
Lode Smeets
Roel Avonds

tuba

Bernd van Echelpoel

pauken

Maarten Smit

percussie

Manuel Martinez Navarro
Jonathan Beyers
Mieke Buekers
Ken Gybels
Jasper Mertens
Koen Plaetinck

harp

Saskia Rekké
Annemieke IJzerman

piano, celesta, synthesizer

Yutaka Oya

saxofoon

Jitse Coopman

banjo

Stefan Gaelens

saxofoon

Frank Vaganée
Dieter Limbourg
Kurt Van Herck
Bart Defoort
Joppe Bestevaar

trompet

Serge Plume
Nico Schepers
Pierre Drevet
Jeroen Van Malderen

trombone

Marc Godfroid
Lode Mertens
Frederik Heirman
Laurent Hendrick

piano

Nathalie Loriers

contrabas

Jos Machtel

drums

Toni Vitacolonna

deFilharmonie: orkest

Martyn Brabbins: dirigent

Brussels Jazz Orchestra: ensemble

—

Thomas Adès (1971)

Dances from Powder Her Face (2007)

I. Ouverture

II. Waltz

III. Finale

Maurice Ravel (1875-1937)

Valses nobles et sentimentales (1912)

- Modéré – très franc

- Assez lent – avec une expression intense

- Modéré

- Assez animé

- Presque lent – dans un sentiment intime

- Assez vif

- Moins vif

- Epilogue: lent

Peter Maxwell Davies (1934)

Mavis in Las Vegas (1997)

– pauze –

Pierre Drevet (1957)

Big Valses...! naar *Valses nobles et sentimentales* van Maurice Ravel

Viermaal dansen ...

In dit concert luisteren we naar vier stukken die de dansmuziek, in het bijzonder de wals, als uitgangspunt nemen.

Met de titel plaatst Ravel (1875-1937) zijn *Valses nobles et sentimentales* in een lange traditie. De titel is immers geïnspireerd op twee bundels pianowerken van Franz Schubert (1797-1828): de *Valses nobles* (opus 77) en de *Valses sentimentales* (opus 50).

Het stuk bestaat in verschillende versies. Het is eerst als pianowerk gecomponeerd. In 1912 orkestreerde Ravel het stuk en maakte hij er ook een ballet-versie van. Later zal Ravel nog eens naar het werk terugkeren. In zijn beroemde orkestwerk *La Valse*, die de geschiedenis van de wals evoceert, gebruikt hij een motief uit het 7e deel van de *Valses*. Bij de pianoversie van het werk heeft Ravel een citaat toegevoegd van Herni de Régner: '... *le plaisir délicieux et toujours nouveau d'une occupation inutile*'. Hieruit blijkt dat Ravel het zuivere plezier van het luisteren vooropstelde. Maar ook al is zijn muziek inderdaad aangenaam om naar te luisteren, toch verbergt ze een grote complexiteit. Eerst en vooral valt er te genieten van de vele gedaanten waarin de wals in de *Valses nobles et sentimentales* verschijnt. De ene keer klinkt de wals open en rechtuit, de andere keer mysterieus en gevoelig, dan weer levendig, dan weer intiem. Vaak blijft het kenmerkende driedelige metrum (hoem-pa-pa) duidelijk hoorbaar, op andere momenten wordt het wals-gevoel verdoezeld. Daarbij is er een rijkdom aan wonderlijke melodieën in de *Valses*.

Daarnaast valt vooral de kleurenrijkdom van Ravels muziek op en dit zowel in de harmonie als in de orkestratie. Ravel gebruikt veel geavanceerde en subtiele harmonische technieken. Er zijn uitgebreide akkoorden waarbij hij aan de basisklank extra kleurrijke tonen heeft toegevoegd. Hij past ook vaak

vermeerderde drieklanken en kwarten toe die de klankkleur een meer open en zwevend karakter geven. Verder combineert hij verschillende toonaarden in lagen boven elkaar. Voor de luisteraar creëert dit een vreemd gevoel van onduidelijkheid: hoor ik wel wat ik hoor ...

Ravel is een meester in het gebruik van orkestkleuren. Vooral in de combinaties van blazers toont hij een grote subtiliteit. Ravel koos ook voor enkele meer uitzonderlijk instrumenten: de althobo en de celesta. De eerste is een lagere, meer weemoedige versie van de hobo. Het tweede instrument is een gemechaniseerd klokkenspel, dat zoals een piano bespeeld wordt; het klinkt als heldere belletjes.

In de opbouw van het stuk toont Ravel zich een diepe verstaander van de moderne tijd waarin hij leeft. Het stuk bestaat uit zeven verschillende walsen die (meestal) in elkaar overlopen. De achtste wals is een epiloog waarin naast nieuw materiaal, ook bijna alle vorige walsen te horen zijn. Je zou dit kunnen verstaan als onwillekeurige herinneringen die opgeroepen worden door bepaalde zintuiglijke impressies. Bij Ravel zouden tijdens het componeren door de positie van de handen op de piano, vroegere walsen terug in hem zijn opgekomen.

Het laatste deel heeft in ieder geval een zeer melancholisch karakter. Het is alsof Ravel het verleden (de roemrijke traditie van de wals) opnieuw tracht aanwezig te stellen, maar beseft dat dit niet meer mogelijk is in het modernisme. Op die manier wordt de wals gedeconstrueerd en wordt ze, in een verbrokkelde staat, motor van vernieuwing. Jazztrompettist, componist en arrangeur **Pierre Drevet** is als Fransman al lang vertrouwd met Ravel. Vooral diens instrumentale en harmonische kleurenrijkdom bewondert hij.

Het is niet onlogisch om Ravel als uitgangspunt te nemen voor een jazzbewerking. Ravel zelf was in zijn tijd geïnspireerd door de opkomende jazz. Verschillende facetten van zijn muziek, zoals de zangerige melodieën en rijke, kleurrijke harmonie sluiten naadloos aan bij de hedendaagse jazz. Enkele walsen arrangeerde Drevet redelijk letterlijk. Bij andere walsen was de hoofdmelodie het uitgangspunt van de jazzversie. Soms neemt Drevet slechts een klein fragment als uitgangspunt, soms is de melodie van Ravel pas op het einde te horen; ook eigen origineel materiaal werd geïntegreerd. En net zoals Ravel laat Drevet in het laatste deel (een mambo-bolero) fragmenten van de vorige delen terugkomen.

Drevet koos als bezetting een big band, vandaar de titel *Big Valses...!* en kon dankbaar rekenen op het vakmanschap en de creativiteit van het Brussels Jazz Orchestra voor de creatie van het werk. Drevet, die als trompettist van het BJO de muzikanten persoonlijk kent, gaf elke muzikant een gepaste solistische passage. De twee andere stukken die in dit programma aan het centrale werk van Ravel zijn gekoppeld gaan ook uit van dansmuziek, maar vullen dit op een totaal andere manier in. **Thomas Adès** en **Sir Peter Maxwell Davies** zijn twee virtuoze hedendaagse componisten die heel uiteenlopende stijlen en genres beheersen.

Van Adès beluisteren we drie instrumentale fragmenten (ouverture, wals en finale) uit zijn 'camp-opera' *Powder Her Face* (1995). Deze opera is gebaseerd op het door schandalen geteisterde leven van Margaret Campbell,

Hertogin of Argyll. Haar overspel met machtige mannen in Groot-Brittannië brachten haar in 1963 voor het gerecht. De muziek is hier oorspronkelijk bedoeld om het decadente verhaal te ondersteunen, maar is zo subtiel in orkestratie en trefzeker qua stijl dat het ook als orkestwerk zijn waarde behoudt. Het stuk *Mavis in Las Vegas* (1997) van Maxwell Davies is een verhalend orkestwerk dat de fictieve wandeling van het hoofdpersonage door Las Vegas beschrijft. Het stuk begint met de themamelodie door de viool die het vrouwelijk hoofdpersonage Mavis voorstelt. De rest van het stuk brengt

'Ravel toont zich een diepe verstaander van de moderne tijd waarin hij leeft'

variaties op deze melodie, aansluitend bij verschillende plaatsen op de tocht door Las Vegas. Het gokken in het casino wordt door een bigband-versie van het thema voorgesteld.

Daar hoort Mavis ook flarden muziek uit de clubs komen. Met een huppelende versie van het thema wandelt ze daarna door Las Vegas. Ze woont er een snelhuwelijk (orgelmuziek) bij en ze komt voorbij een Elvis-monument. Daar lacht ze met de eerste versie van het thema door de soloviool. Ze bewondert de magische fontein (belletjes) bij het Caesar Palace met de indrukwekkende (nep-)klassieke beelden. Bij het bezoek aan het Liberace museum is ze onder de indruk van de collectie Cadillac's en hoort ze een wals op een van de glitterpiano's. Mavis bekommt van al haar ervaringen op een heuvel in de woestijn buiten Las Vegas en ziet de nacht over de stad vallen. Maar Mavis kan niet aan de lokroep van de stad (kopermotieven) weerstaan en werpt zich met het bigband-thema terug in het nachtleven.

De oorsprong van de wals

De meningen over de oorsprong van de wals zijn tamelijk uiteenlopend. Volgens sommigen, zoals bijvoorbeeld de Nederlandse musicoloog Edward Reeser, is de wals 'een gezelschapsdans in ¾ maat die zich omstreeks het midden van de 18e eeuw uit het volksdanscomplex van *Dreker, Hopser, Ländler, Deutscher ...* in Midden-Europa ontwikkelde, zich van zijn voorgangers onderscheidend door een veel sneller tempo'. (E. Reeser, *De geschiedenis van de wals*, 1937). De gezaghebbende *The New Grove Dictionary of Music & Musicians* noemt de oorsprong van de wals enigszins obscuur, maar merkt op dat de benaming afgeleid is van het Duitse woord 'walzen' dat komt van het Latijnse woord 'volvere' dat rondwentelen, doen draaien, betekent. Het woord 'walzen' voor de beschrijving van een dans, duikt ook voor de *New Grove*, voor het eerst op rond het midden van de 18e eeuw. In zijn standaardwerk *La Danse, la Tenue, Le Maintien, L'Hygiène & L'Education. Renfermant 1000 Danses de tous les Pays du monde* (Vol I: 1897, Vol II: 1900) verwijst de Franse auteur en dansleraar Eugène Giraudet voor 'L'origine de la Valse' naar een niet nader genoemd werk van een niet nader genoemde professor die beweert dat volgens een 12e-eeuws manuscript de wals voor het eerst in Parijs werd gedanst en wel op 9 november 1178! De wals zou onder de benaming 'Volta' al in de 12e eeuw in de Provence bekend zijn geweest en populair geweest zijn aan het hof van de Valois. Nochtans vermeldde Castil-Blaze (ook een Fransman) al in 1828 in zijn *Dictionaire de Musique Moderne* dat de wals afkomstig is uit Duitsland en slechts omstreeks 1791 in Frankrijk werd geïntroduceerd. (Tijdens de Franse Revolutie werd er blijkbaar niet alleen omwenteld maar ook rondgewenteld ...) In een later werk uit 1832, *La Danse et les ballets depuis Bacchus*

jusqu'à Mlle Taglione veranderde diezelfde lexicograaf Castil-Blaze ietwat van mening. Hij baseerde zich in dit werk op de beschrijving die Thoinot-Arbeau gaf van de 'Saltatio duorum in gyrum' (letterlijk: de dans van twee personen in een draaibeweging) in 1589, en beweerde dat de wals al vierhonderd jaar een Franse dans was die pas in 1795 door de Duitsers werden overgenomen. Volgens Duitse encyclopedieën zoals *Der Brockhaus* is de wals ontstaan omstreeks 1170 uit de Ländler en sedert het Congres van Wenen (1815) een internationale standaarddans geworden. Men onderscheidt twee soorten walsen; de snelle of de Weense wals en de langzame of de Engelse wals, waaruit de langzame 'Boston' groeide. Over dit laatste zijn de meeste naslagwerken het dan toch roerend eens.

Johan Huys

Pluis het leven en oeuvre van Ravel volledig uit dankzij de nieuwste publicatie van Jan Christiaens. Te koop in de inkomhal!

Biografieën

deFilharmonie (BE) bezit als symfonieorkest een artistieke souplesse die toelaat om meerdere stijlen op een historisch verantwoorde wijze te vertolken. Het grote repertoire en het bijzondere karakter van het orkest zorgen voor een unieke positie in binnen- en buitenland. Zo wordt deFilharmonie geregeld uitgenodigd door belangrijke internationale huizen zoals het Weense Musikverein en Concertgebouw Amsterdam. In haar cd-opnames focust deFilharmonie op het grote orkestrepertoire, Belgische muziek en hedendaags klassiek. Verschillende cd's van deFilharmonie werden bekroond door de vakpers, waaronder recente opnames van Beethoven, Mendelssohn en Dvořák, onder leiding van Philippe Herreweghe.

Het Brussels Jazz Orchestra (BE) is het soort orkest dat graag de verwachtingen overstijgt. Het orkest streeft naar het hoogste niveau door originele muziek te laten componeren en unieke arrangementen te creëren. Inventief en passioneel musiceren is hun handelsmerk. Het Brussels Jazz Orchestra brengt jazz met een dynamische, orkestrale sound, en toch geworteld in de jazztraditie.

De muzikanten zijn bovendien stuk voor stuk uitstekende solisten, wat in het orkest ruimte schept voor improvisatie. Brussels Jazz Orchestra resideert in het Flageygebouw in Brussel en is lid van de European Music Circle.

Martyn Brabbins (GB) is eerste gastdirigent van deFilharmonie. Hij studeerde orkestdirectie in Londen en Sint-Petersburg, en won in 1988 de eerste prijs op de Lees Conductors' Competition. Nadien werd hij artistiek directeur van het Cheltenham International Festival of Music en hoofddirigent van het BBC Scottish Symphony Orchestra. Brabbins stond reeds voor diverse orkesten in Europa en daarbuiten. Als operadirigent werkte hij onder meer in de Deutsche Oper Berlin en het Kirovtheater van Sint-Petersburg. Vorig seizoen maakte hij zijn debuut aan de Vlaamse Opera met een productie van Bergs *Wozzeck*. Met deFilharmonie maakte hij voor Hyperion een opname met orkestmuziek van Lodewijk Mortelmans en een opname met vioolconcerto's van Vieuxtemps.

'Maurice Ravel maakt al heel lang deel uit van mijn muzikale universum. Ik bestudeer al jaren zijn partituren voor piano, kamermuziek en orkest en ik heb altijd grote bewondering gehad voor zijn compositorisch genie en talent voor orkestratie. Het lijkt alsof hij de harmonie kleur geeft. In feite is deze muziek met zijn heldere melodieën en haast simpele harmonieën zoals de beste jazz standards: je kan ze spelen, arrangeren of doen klinken zoals je wil, met gelijk welke formatie. Ik maakte van de originele Valses die 15 minuten duren, een suite van een uur.'

— Pierre Drevet, al 12 jaar trompettist bij het Brussels Jazz Orchestra en een van de huiscomponisten en -arrangeurs van het orkest

In de kijker

za 16.01.16 / 20.00 / Concertzaal

Anima Eterna Brugge / Beethoven & von Weber

Als één muzikaal motief een eigen leven is gaan leiden, dan zijn het wel de openingsmaten van Beethovens *Vijfde symfonie*, hoewel tijdgenoten het meest onder de indruk waren van de juichende finale. Voor Webers virtuoze *Tweede klarinetconcerto* dient zich, na haar opgemerkte recital met Jos van Immerseel, Lisa Shklyaver aan.

vr 04.03.16 / 20.00 / Concertzaal

Anima Eterna Brugge / Los jardines de España

Zigeunermuziek, flarden flamenco, zinnelijke Andalousische liederen en onweerstaanbare ritmes: dit zuiderse programma van *orchestra in residence* Anima Eterna Brugge staat bol van etnische invloeden. Klapstuk wordt Ravels *Tzigane* met een sterrenrol voor de jonge violiste Chouchane Siranossian.

DRANKBONNEN

Om u nog beter te bedienen, betaalt u voortaan met drankbonnen aan de pauzebars. U kan deze drankbonnen voor de voorstelling of tijdens de pauze aanschaffen aan de verkoopbalies in de Inkomhal en op de Foyers. Ook in het Concertgebouwcafé kan u met deze bonnen betalen.

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT
17 ZAND 34 BRUGGE

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. www.concertgebouw.be/services.

BRUGGE

DeMorgen.

Knack

Klara

FOCUS | WTV